

Lärarhandledning



Fjärde riket

Maria Nygren

Ämne:

Svenska och svenska som andraspråk

Årskurs:

Åk 7-9 och gymnasiet

Antal lektioner:

2-10

Om handledningarna:

Till boken *Fjärde riket* finns förutom denna handledning en **elevhandledning**. Elevhandledningen kan eleverna arbeta med på egen hand eller tillsammans med andra. Vill man kan också delar av eller hela elevhandledningen vara grund för ett gemensamt klassarbete med boken.

I denna lärarhandledning presenteras kort boken och författaren. Därefter ges förslag på hur *Fjärde riket* kan introduceras, hur boken kan användas i en gemensam klassläsning och hur läsningen kan avslutas med filmskapande i smågrupper.

Handledningarna är gjorda av Jenny Edvardsson, www.jennyedvardsson.se.

Förmågor

Svenska åk 7-9

- ▶ formulera sig och kommunicera i tal och skrift,
- ▶ läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften,
- ▶ anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang

Svenska som andraspråk åk 7-9

- ▶ formulera sig och kommunicera i tal och skrift,
- ▶ läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften,
- ▶ anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang,
- ▶ välja och använda språkliga strategier,
- ▶ urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer

Svenska gymnasiet

- ▶ Kunskaper om centrala svenska och internationella skönlitterära verk och författarskap samt förmåga att sätta in dessa i ett sammanhang.
- ▶ Kunskaper om genrer samt berättartekniska och stilistiska drag, dels i skönlitteratur från olika tider, dels i film och andra medier.
- ▶ Förmåga att läsa, arbeta med och reflektera över skönlitteratur från olika tider och kulturer författade av såväl kvinnor som män samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.

Svenska som andraspråk gymnasiet

- ▶ Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- ▶ Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
- ▶ Förmåga att läsa och reflektera över skönlitteratur i skilda former och från olika delar av världen.

Boken

Fjärde riket handlar om Blenda, som kommer ny till en skola. Tillsammans med klasskompisarna LSD och Penny bestämmer hon sig för att störta deras gemensamma fiende – skolans härskare Hedvig. De tar hjälp av Hitlers propagandaknep och snart har de skapat ett Fjärde rike.

Författaren

Maria Nygren är filmmanusförfattare, regissör och författare. Hon har skrivit flera ungdomsböcker och *Fjärde riket* är den mest uppmärksammade.

Inför läsningen

För att förbereda eleverna på läsningen kan du som pedagog få eleverna att bekanta sig med boken, bokens karaktärer och miljö.

1. Börja med bokens titel *Fjärde riket*. Vad tänker eleverna på när de hör denna titel? Låt dem associera fritt och dela med sig av sina tankar till övriga i klassen.
2. Undersök därefter omslaget och läs baksidestexten. Vad får eleverna för tankar om boken nu? Låt dem dela med sig till övriga i klassen.
3. Läs första kapitlet högt. Sammanfatta tillsammans personer, miljö och händelser. Låt eleverna kortskrivna utifrån dessa frågor:
 - a. Vilka tankar väcker första kapitlet hos dig?
 - b. Vad tror du att boken kommer att handla om?

Under läsningen

Läs boken tillsammans i klassen. Eleverna kan läsa på egen hand eller högläsa för varandra. Du som pedagog kan också välja att högläsa delar eller hela boken. Dela upp läsningen i naturliga lässtopp, exempelvis sidorna 5–28 (lässtopp 1), 29–48 (lässtopp 2), 49–79 (lässtopp 3), 80–104 (lässtopp 4) och 105–133 (lässtopp 5).

Låt läsningen utgå från en modell som kallas **hem- och expertgrupp**. När man arbetar med hem- och expertgrupper låter man eleverna arbeta i grupper. I detta fall kan grupperna fördjupa sig i karaktärerna Blenda, LSD, Penny och Hedvig. Grupperna består då av fyra elever per grupp.

I **expertgrupperna** samlar man eleverna som ansvarar för samma karaktär. Expertgrupp 1 samlar elever som fokuserat på Blenda, expertgrupp 2 elever som fokuserat på LSD o.s.v.

I **hemgrupperna** har alla elever ansvar för en specifik karaktär. Elev 1 ansvarar för Blenda, elev 2 för Penny, elev 3 för LSD och elev 4 för Hedvig.

När sidorna till ett lässtopp är lästa organiserar man klassen i expertgrupper. Experterna hjälper varandra att samla fakta om karaktären de ansvarar för. Vad har de fått veta under sin läsning? De kan exempelvis ta hjälp av följande frågor som är hämtade ur boken *Läsa och samtala om skönlitteratur – med digitala verktyg* (Edvardsson, 2019, sida 59):

- ▶ Vad vet du om karaktären?
- ▶ Vilken bild har du fått av honom/henne?
- ▶ Vilka åsikter och intressen har karaktären?
- ▶ Vilka egenskaper (inre såväl som yttre) har karaktären? (Yttre egenskaper handlar exempelvis om utseende, hur man rör sig och hur man är klädd. Inre egenskaper handlar mer om hur man är som människa, vilka värderingar man har.)
- ▶ Hur är relationen till andra karaktärer i romanen? Förändras den under handlingen? På vilket sätt och varför?

Det eleverna kommit fram till samlas exempelvis i en gemensam tankekarta eller ett gemensamt delat dokument.

När expertgrupperna fått med allt om karaktärerna organiserar man klassen i hemgrupper. Nu går eleverna till sin hemgrupp och presenterar för övriga det de fått fram om sin karaktär. Övriga i hemgruppen lyssnar och ställer följdfrågor. När alla i hemgruppen har fått presentera sin karaktär kan läsningen fortsätta.

När sidorna till nästa lässtopp är lästa organiseras klassen på nytt i expertgrupper. Experterna hjälper varandra samla fakta om sin karaktär och därefter får experterna gå tillbaka till sin hemgrupp och presentera det de hittat. Så fortsätter arbetet med romanen till dess att den är utläst.

Efter läsningen

Efter läsningen kan man låta eleverna i hemgrupperna få skapa kortfilmer. Kortfilmerna ska skildra en situation eller händelse från boken som visar på ett av följande:

- ▶ Mod
- ▶ Rädsla
- ▶ Hat
- ▶ Kärlek
- ▶ Makt

Eleverna kan själva agera skådespelare och spela in via skolans digitala enheter eller smarttelefoner. De kan också välja att skapa animerad film. Här kan exempelvis Cartoonist från Creaza eller iMotion användas.

Elevhandledning



Fjärde riket

Maria Nygren

Boken

Fjärde riket handlar om Blenda, som kommer ny till en skola. Tillsammans med klasskompisarna LSD och Penny bestämmer hon sig för att störta deras gemensamma fiende, skolans härskare Hedvig. Blenda, LSD och Penny tar hjälp av Hitlers propagandaknep och snart har de skapat ett Fjärde rike.

Författaren

Maria Nygren är filmmanusförfattare, regissör och författare. Hon har skrivit flera ungdomsböcker. *Fjärde riket* är den mest uppmärksammade.

Textfrågor ?

Här nedan finns det frågor till bokens första fem kapitel. Läs igenom frågorna som tillhör kapitlet innan du börjar läsa. Vissa svar kommer du att hitta direkt i texten. Andra svar hittar du mellan raderna. Du måste alltså dra egna slutsatser utifrån det du läst. Det finns också en del frågor där du ska skriva vad du själv tycker.

Ny i klassen (sida 5-12)

1. Vad får du veta om Blenda?
2. Vilka är Penny, Hedvig och Noa?
3. En elev i klassen kallas för LSD. Varför det?
4. Hur skulle du vilja sammanfatta Blendas första skoldag

Kyssten (sida 13-16)

1. Utåt sett verkar Penny och Hedvig vara nöjda med sina liv men så är det egentligen inte. Vad är det som Hedvig oroar sig för och varför har Penny ont i magen?
2. Penny kysser Noa. Vad tror du kommer att hända efter att Penny gått från festen?

Publikens jubel (sida 17-19)

1. Hur skulle du ha reagerat om du varit Blenda och ditt skåp plötsligt blivit "upptaget"?
2. Gör Blenda rätt som tar Hedvigs gamla skåp istället för sitt eget?

Fuskaren (sida 20-23)

1. Hedvig har makt över klassen men också över lärarna. Ge exempel från kapitlet.
2. Ingen protesterar när Hedvig säger att LSD fuskat, inte ens LSD själv. Hur skulle du ha gjort om du varit LSD, Blenda eller någon annan i klassen?

Härskaren Hedvig (sida 24-28)

1. Varför får inte Penny vara med Hedvig längre?
2. Hur märker Penny av att hon inte längre "får vara" kompis med Hedvig?
3. Beskriv din egen klass.
 - a. Finns det grupperingar och hierarkier?
 - b. Hur viktigt är det att få tillhöra "innegänget"?
 - c. Hur märks det om man är "en i gruppen" eller utanför?

Leta efter svåra och ovanliga ord

I denna övning ska du leta efter svåra och ovanliga ord.

1. Skriv upp orden och vilken sida du hittat dem på.
2. Skriv vilken ordklass ordet tillhör.
3. Skriv en förklaring till ordet.
4. Skriv en mening där ordet ingår.

Skriv om boken

I denna övning ska du få skriva om boken utifrån några frågor. Skriv minst 5 rader om varje fråga. Vill du ha med exempel och citat från boken i dina svar går det bra. Ange i så fall sidnummer.

1. Vilken händelse i boken reagerade du starkast på under din läsning? Vad var det som gjorde att du reagerade så starkt på den?
2. Skulle det som händer i boken kunna hända i verkligheten?
3. Varför ska man läsa/inte läsa denna bok, tycker du?
4. Under hur lång tid sträcker sig bokens handling?
5. Kan rädsla påverka en människas beteende, alltså hur hon är? Hur då? Ge gärna exempel från boken.
6. Vad är mod? Vem i boken skulle du säga är modig?
7. Vad innebär det att vara feg? Vem i boken är feg? Är det någon gång okej att vara feg?
8. I boken finns flera paralleller till Hitler. Vilka? Varför tror du att författaren har valt att dra paralleller till Hitler?

Miniargumentation

I boken har du fått läsa om Hedvig och Blenda som är duktiga på att övertyga andra människor. Hedvig och Blenda får andra människor att tycka som dem.

Att kunna övertyga är en konst och något som man kan träna upp. I denna uppgift ska du få testa att muntligt argumentera för en åsikt. Du kan välja åsikt själv eller utgå från något av förslagen nedan:

- ▶ Inför skola på lördagar!
- ▶ Korta ner sommarlovet!
- ▶ Tillåt körkort från 16 års ålder!
- ▶ Ta bort alla nationella prov i skolan!

Din argumentation ska byggas upp av följande delar:

- ▶ Inledning
- ▶ Bakgrund
- ▶ Tes
- ▶ Argument för tesen
- ▶ Ett motargument mot tesen. Detta argumenterar du sedan emot.
- ▶ Sammanfattning
- ▶ Avslutning

Skriv ditt manus och träna sedan på att framföra det. Försök få det att vara cirka 3 minuter långt. När du känner dig redo håller du din argumentation för klassen.

Behöver du tips på hur du ska framföra ditt tal kan du ta hjälp av programserien *Orka plugga: Tala inför grupp*, urplay.se/serie/202036-orka-plugga-tala-infor-grupp eller *Tala ut*, urplay.se/serie/181426-tala-ut.